



**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT
„ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU
Facultatea de Științe ale Educației și Informatică
Catedra Pedagogie Preșcolară, Educație Fizică și Dans
Program de studii: Dans popular și clasic, ciclul I**

**DANSUL FOLCLORIC
„LUNCAN”**

Instrucțiuni metodice

Autori: Benchechi Ion

Bodea Dragoș Lorin

Maestru de concert: Andronic Vladislav

CHIȘINĂU, 2021

Aprobat la ședința catedrei Pedagogie Preșcolară, Educație Fizică și Dans

Proces verbal nr. 2 din 26.10.2021

Aprobat la ședința Consiliului facultății Științe ale Educației și Informatică

Proces verbal nr. 1 din 27.10.2021

Autor: Benchechi Ion

Coautor: Bodea Dragoș Lorin

Recenzenți: Garștea N, dr., conf univ.

Popa P., maestru în arte

Cuprins

I. Istoria.....	4
III. Desenele dansului	6
Desenul nr 1	6
Desenul nr. 2	6
Desenul nr. 3	6
Desenul nr. 4	7
IV. Costumul	8
V.Strigaturi.....	10
BIBLIOGRAFIE	11

I. Istoria

Luncanul este primul joc din succesiunea jocurilor populare pe care le întâlnim atât în subzona etnografică Valea Bistri și Valea Barcăului . În aceste două subzone geografice importante ale Bihorului îl mai găsim și sub denumirea de Șchiop. Este un joc care se joacă în perechi (între băiat și fată) și este dezvoltat pe verticală. În timpul acestui dans băiatul execută pași de bază ,pinteni și bătaii la cizmă ,iar fata are legănare stânga-dreapta. Acest dans se cântă în măsura 2\4 și accentul pasului de bază, a pintenilor și a bățăilor pe cizmă se realizează pe timpul 2, adică pe contratimp .

Jocul Luncan este un dans binar-sincopat cu accentul pe timpul 2.

În județul Bihor specific dansului este poliritmia. Poliritmia înseamnă combinația dintre muzică, pași de dans, ritmul tobei și descântece .

Poziția fetei în dans poate să fie alternativă și în stânga și în dreapta băiatului, depinde ce picior este folosit la bătaia pe cizmă ce este specifică acestuia și nu numai

II. Mișcările de dans:

Mișcarea 1:

La băieți se ridică piciorul stâng, apoi se bate cu piciorul drept în față, iar în timpul retragerii piciorului drept lângă cel stâng se ridică călcâiul piciorului stâng.

La fete pasul de legănare se începe cu ridicarea călcâiului de la podea, continuând pasul opunând piciorul drept pe podea urmat de stângul și dreptul din nou, iar înapoi pasul se execută la fel, dar în direcție opusă începând invers ordinea efectuării pașilor.

Mișcarea 2:

Împreună pe pasul de la mișcarea I se deplasează pe pirueta la stânga pana ajung la poziția inițială revenind înapoi cu spatele tot cu pasul acela la poziția inițială dar la sfârșit băiatul are bătaie la cizmă pe piciorul drept în față.

Mișcarea 3:

La băieți pasul este identic ca la mișcarea întâi ,doar că la sfârșitul pasului se adaugă încă o mișcare : după revenirea piciorului drept lângă cel stâng batem în podea cu stângul cu toată talpa , în același timp corpul merge în partea stângă revenind la loc piciorul stâng având încă o bătaie cu dreptul.

La fete pasul rămâne același doar că brațele se despid de către umerii băiatului pe rând, când fata pleacă spre stânga desprinde brațul drept și invers.

Mișcarea 4:

Băieții desprind mâinile de pe umerii fetelor ridicându-le deasupra fetei bătând din palme ritmic ,iar la pași se începe cu piciorul drept desprinzându-l de pe podea, lovind călcâiul drept de cel stâng aducându-l lateral ,ajungând înapoi la poziția inițială lovind iar călcâile, executând aceeași mișcare și pe piciorul stâng, iar acestea se execută cu deplasare la 180 de grade către dreapta împreună cu fata, executând la fel și spre stânga.

Fetele pe tot parcursul acestei mișcări al băieților ,au ridicarea ritmică pe pingea (releve) în plie ,cu brațele pe umerii băieților.

Mișcarea 5:

Băieții au bătaie laterala la cizmă începând cu piciorul stâng care calcă lângă piciorul drept înainte de a ridica piciorul drept lateral, iar bătaia la cizmă se execută lovind cu palma dreaptă pe exteriorul piciorului de doua ori apoi se desprinde de la sol prin săritură înaltă cu ambele picioare ridicându-le lateral repetând bătaie pe piciorul drept la exterior dar cel stâng este lipit de cel drept, căzând la sol pe ambele picioare în poziția a VI în grand plie, bătând cu palma pe podea revenind la poziția normală cu bătaie directă pe piciorul drept ridicat în fata (grand battement) . Această figura repetându-se de doua ori.

Fetele au ridicarea pe pingea (releve) ritmică în plie.

Mișcarea 6:

Băieți încep mișcarea numărul I pasul de bază deplasându-se cu fetele împreună, ele având legănarea.

Mișcarea 7:

Aici și Băieți și fetele au pasul de bază al băieților de la mișcarea anterioară executând l împreună cu deplasare pe pirueta în dreapta, iar fetele când ajung în fata băiatului au pirueta la stânga și la dreapta tot pe pasul de bază de la mișcarea anterioara .

Mișcarea 8;

Aici se repetă mișcarea 6 doar în partea stângă.

Mișcarea 9:

Se repetă mișcarea 6 pasul de bază și la fata și la băiat în partea dreaptă doar la sfârșitul ultimei piruete a fetei băiatul are bătaie laterală pe piciorul drept apoi prin săritură de foarfecă bătaie în față tot pe piciorul drept.

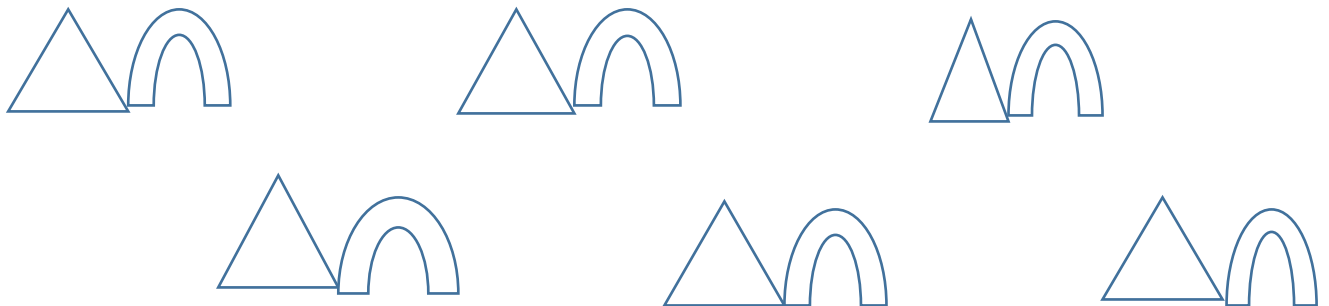
III. Desenele dansului

Desenul nr 1



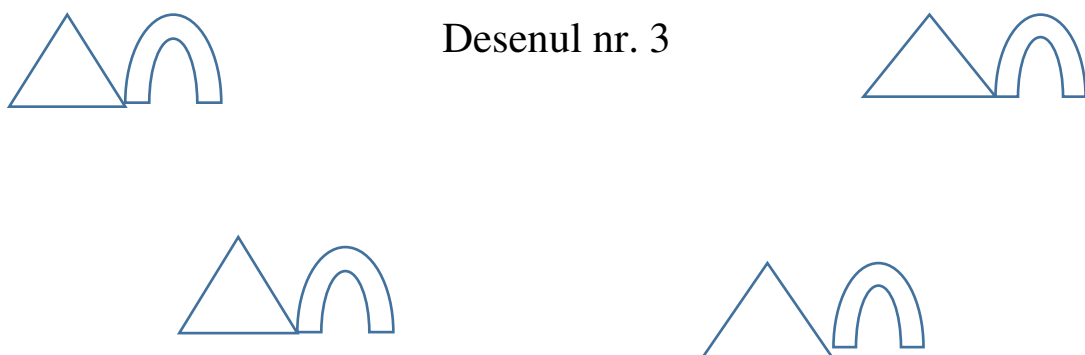
Se începe dansul pe semicerc în perechi băiat și fată cu pasul de la mișcarea nr 1 formând pe deplasare două linii intercalate .

Desenul nr. 2



Ajunși la două linii execută mișcarea numărul 2 tot în perechi băiat +față

Desenul nr. 3





Din două linii se retrag în spate pe mișcarea numărul 3 ,ajung în semicerc ca la începutul dansului continuând mișcarea numărul 3 fără la sfârșitul frazei muzicale, Continuând cu mișcarea a patra rotindu-se la 180 ° dreapta apoi la 180 ° stângă, urmată de miscarea a 5 băieții fiind pe interiorul semicercului iar fetele pe exteriorul semicercului (băieții cu mâna stângă pe umerii fetelor iar fetele cu mana dreaptă pe umerii băieților) repetând figura de 2 ori iar apoi cu mișcarea numărul I se deplasează în față.

Desenul nr. 4



După deplasarea cu mișcarea numărului I ajung în 2 linii intercalate, execută a 7 mișcare urmată de a 8 mișcare și ultimată terminând și luncanul cu a 9 mișcare.

IV. Costumul

Portul popular din Bihor se încadrează în tipologia costumului din zonele de vest ale țării, unde linia, ca și componența costumului, prezintă unele abateri de la tipul autentic al vestimentației românești, prin poalele încrețite fix și lipsa catrinței de la spate a costumului femeiesc și prin cămașa scurtă, purtată fără brâu, și ismenele largi la bărbați. Menționăm însă păstrarea fidelă în ornamentație a motivelor tradiționale românești, ca și a sistemelor



tehnice de cusături și țesături.

Fetele poartă capul descoperit, cu părul împletit în „cica de pe frunte“ și dusă la coada de la ceafă, care atârnă pe spate. Femeia își purta părul, în vechime, pieptănat cu „cormi“, din două cozi împletite deasupra urechilor și răsucite în formă de coarne. A urmat pieptănătura cu cozile împletite la ceafă și „duse roată“ deasupra creștetului pe care se fixa „condul“, un suport confecționat din lemn, os, sau metal, menit să înalțe forma capului. Femeia „se îmbrăca“ cu ștergarul, „felega de cap“ (ștergarul de cap), care după ce a pătruns „cârpa cu flori“ (industrială), s-a mai păstrat așezându-se, împăturat, peste cârpă.

Costumul de tipul vechi are cămașa compusă din „spătoiul românesc“ („cămașa ruptă“) și poale, care ambele, încrețite întâi, sunt unite la talie. Pânza folosită este din cânepă la poale și cânepă cu bumbac la spătoi. Cămașa prezintă tipul clasic, cu foile încrețite la gât, unde sînt susținute, sub guler, de „crețuri“. Foile de pînză sînt încheiate cu cheiță decorativă. Mâneca terminată în volan „fodră“, încrețit cu „scăfătură“. Ornamentul plasat pe mîneacă are două forme: cea mai veche este cu „brațe“ sau „jure“, trei benzi orizontale (pe umăr, cot și sub cot); a doua formă este cu un rînd vertical, de la umăr în jos, denumit „pe brîncă-n jos“. Ornamentul era cusut în motive geometrice, cu roșu la tinere și negru la bătrîne. Poalele erau albe, neornamentate. În a doua fază apare „spătoiul“ și poalele separate. Noul spătoi are croiala — desprinsă de vechiul tip — cu mîneca prinsă din umăr, iar în față cu „cheptar“ în forma cămășilor bărbățești de oraș contemporane. Decorul spătoiului nou se centrează pe „spetele“ (umerii) pe „cheptar“ și la mîneacă, unde scăfătură (crețurile volanului) este înlocuită cu „pumnarul“. Cheița dezvoltată la noul spătoi constituie un frumos decor. Coloritul se îmbogățește cu noi nuanțe. Poalele, încrețite fix pe „pumnată“, au jos 1 — 2 rînduri de volane, „fodori“, ornamentate.

„Zadia“ catrință, purtată numai în față, prezintă o mare varietate în ierarhia ornamentației. Contemporană cu cămașa veche este zadia neagră, căreia i-a urmat „zadia aleasă cu cîrligul“ (o bordură jos) și apoi „zadia bănățeană“, care aparține ținutei de sărbătoare. Se poartă vara și zadii din

fibre vegetale, cu o bordură aleasă la poală. Ornamentația geometrică a zadiilor este colorată cu o bogată gamă, în care domină roșul, verdele și vînățul liliachiu.

Brîul cu care se încinge femeia peste pumnata poalelor este ornamentat linear în coloritul specific Bihorului.

În ținuta de sărbătoare femeia poartă pe braț, „felega de brîncă”, un ștergar ornamentat cu alesături. Podoabele obișnuite în Bihor sînt zgărzile cu mărgele, în unele locuri de munte se purta și „zgarda din drot” (confecționată din sîrmă de aramă și mărgele) ca și „barșonul”, un plastron din bani prinși cu sîrmă.

Costumul bărbătesc se compune din căciulă, sau pălărie, cămașă, cioareci (ismene) și încălțăminte.

Căciula, „cușma”, țuguiață se poartă cu vîrfurile îndoit. Înainte era pălăria cu „obezi late” sau „dopul roată” cu borul ridicat. Astăzi, pe lîngă pălăriile industriale, se poartă și „dopul de bucate” (din paie). Cămașa veche era croită drept, cu mîneci slobode. Gulerul îngust și gura cămășii erau tivite cu „sinor” roșu sau negru. Era suficient de lungă, ca să fie strînsă la talie cu chimirul lat, care ajungea pînă la subraț. I-a urmat cămașa cu „pumnari” la mîneci, cu „pieptar” cu punte pe piept și simțitor mai scurtă, cu ornamentația cusută cu alb și uneori cu roșu la pumnari.

Cioarecii din pănură albă sînt croiți drept și neornamentați. Ismenele largi sînt ornamentate cu „chee” la unirea foilor și cu o cusătură perforată, „duriu”, la tiv. Cămașa nouă fiind scurtă, nu se mai încinge cu chimir.

Dintre cojoacele și pieptarele din Bihor amintim cele două tipuri principale: „cojocul biișenesc”, ornamentat cu „ciupi” (ciucuri) și „cojocul cohănesc”, ornamentat cu broderie din lînă.

Sumanele bihorene prezintă o mare varietate în ornamentație, de la sat la sat. Menționăm sistemul de ornamentare cu șireturi și postav colorat aplicate. Cu privire la formă și culoare remarcăm prezența „sumăniței”, sumanul scurt, iar ca o excepție, sumanul sur din zona Pietroasei.



V.Strigaturi

Textele care urmează sunt o antologie de strigături de joc și de nuntă culese de la săteni din localitățile Remeți, Munteni și Bulz, localități din bazinul Văii Iadului, afluent al Crișului Repede.¹Textele antologate sunt o selecție a materialului adunat, pe parcursul a peste treizeci de ani, de Miron Blaga². Domnia-sa a folosit ocazional și grupuri de elevi ai școlilor de pe raza comunei Bulz. Informatorii sunt notați în deschiderea antologiei, împreună cu vârsta, localitatea de proveniență, anul culegerii și textele furnizate.

În procesul culegerii, nu s-au folosit mijloace de înregistrare sonoră. Textele au fost transcrise, la momentul informării, într-o formulă intermediară între limbă literară și transcriere fonetică. Modul de prezentare a textelor este cel al transcrierii literare

1. Câte fete-n sat la noi,
Fă-le, Doamne, toate, oi!
Și pe mine-un berbecuț,
Să le fac câte-un mieluț!

2
Muierea mă strigă câine,
Toată ziua-oi bea, și mâine!
De mă strigă tot așa,
Toată săptămâna-o

3
Să știe tata că joc,
Mi-ar face pielea cojoc!
Să știe tata că sai,
Mi-ar face pielea buhai!

BIBLIOGRAFIE

1. Bacanu G. Jocuri Populare Din Sudul Moldovei, Casa Creatiei Galati, 1969
2. Bacanu G. Jocuri Populare Din Vrancea, Centrul Creatiei Galati, 1965
3. Baci G. Dansuri, Populare Romanesti, Volume 1, Casa Creatiei Populare, 1956
4. Badea M. Folclor Coreografic Oltenesc, Centrul Creatiei Dolj, 1971
5. Balaci E., Bucsan A. Jocuri Din Transilvania De Sud, Monografie Coreografica, Brasov, Casa Creatiei Populare Brasov, 1969
6. Bazatin I. Pași de horă prin Angola: [despre ansamblul de cântece și dans Hora din Chișinău] Moldova, 1983, Nr 8. p. 35-36. 953.
7. Bazatin I. Vârsta împlinirilor: [despre ansamblul de cântece și dans Hora] Femeia Moldovei. 1975, Nr 10, p. 18-19. 954.
8. Chiseliță V. Aspecte interculturale în muzica de joc din nordul Bucovinei și Basarabia (preliminări metodologice), Arta 2001: Arte plastice. Arhitectură. Muzică. Teatru.Cinema, Chișinău., 2001, p. 69-74.
9. Chiseliță V. Factorii evoluției muzicii tradiționale de dans din Bucovina și Basarabia (I) Buletin științific al Muzeului de Etnografie și Istorie Naturală a Moldovei. Chișinău, 2005. Vol. 3 (16), p. 219-231.
10. Chiseliță V. Probleme de clasificare a muzicii de dans din Bucovina și Basarabia, Arte audiovizuale. Teatru Cinema. Muzică. Chișinău, 2005, p. 68-81. 958.
11. Chiseliță V. Unele aspecte ale influențelor occidentale în muzica tradițională de joc din Basarabia și Bucovina, Arte plastice. Arhitectură. Muzică. Teatru. Cinema, Chișinău, 2004, p. 61-71.
12. Constantinescu M. Folclor Coregrafic Din Vâlcea, Vol 1, Centrul Creatiei Vâlcea, 1980
13. Constantinescu M. Folclor Coregrafic Din Vâlcea, Vol 2, Centrul Creatiei Vâlcea, 1993
14. Curbet V. Așa-i jocul pe la noi: [culeg.] Chișinău, Literatura artistică, 1985, p. 308.
15. Curbet V. Grai și tradiții ne-au unit. Chișinău, Pontos, 2000, p.232, 961.
16. Curbet V. Portul național și dansul popular // La gura unei peșteri de comori: valori basarabene / Chișinău, 1994. p. 246-250.
17. Curbet V. Primii dansatori și cântăreți ai plaiului moldav// La gura unei peșteri de comori: valori basarabene, Chișinău, 1994, p. 34-41.
18. Dance I. Jocuri Populare Codrenesti, Centrul Creatiei Satu Mare, 1971
19. Dejeu Z. Dansuri Traditionale Din Transilvania, Clusium, 2000
20. Popa P. Jocul vetrelor străbune. Chișinău, Ed. Grafema Libris SRL, 2005

